

Svjetski dan bez duhanskog dima, 31.maj/svibanj 2010.

DUHAN - MARKETING - ŽENE

Svjetska zdravstvena organizacija svake godine 31. maja obilježava kao Svjetski dan bez duhanskog dima, ukazujući na zdravstvene rizike koji su povezani sa pušenjem i zalažući se za smanjenje konzumacije duhanskih proizvoda, koji su drugi uzrok smrtnosti na globalnom nivou (iza hipertenzije) a odgovorni su za ubistvo jedne od deset odraslih osoba u svijetu.

Ovo je, također, prilika da se ukaže na specifične poruke za kontrolu pušenja, kao i da se promovira pridržavanje Okvirne konvencije SZO o kontroli pušenja. Pušenje je preventabilna epidemija broj jedan sa kojom se suočava zdravstvo.

Kontrola epidemije pušenja među ženama predstavlja značajan dio svake sveobuhvatne strategije za kontrolu pušenja. Svjetski dan bez duhanskog dima 2010. treba posebno da privuče pažnju na štetne efekte marketinga duhanskih proizvoda na žene i djevojke. Takođe bi trebalo da naglasi potrebu da skoro 170 potpisnika Okvirne konvencije SZO o kontroli pušenja potpuno zabrani reklamiranje duhanskih proizvoda, kao i promociju i sponzorstvo u skladu sa zakonskim principima.. Okvirna konvencija SZO, koja je stupila na snagu 2005. a koju su prihvatile i OUN i EU i mnoge druge međunarodne organizacije i institucije, između ostalog, izražava zabrinutost «zbog povećanja pušenja i drugih oblika konzumiranja duhana među ženama i mladim djevojkama širom svijeta».

Od 1 milijarde pušača u svijetu žene čine oko 20%. Međutim, ovaj broj sve više raste. Stope pušenja kod muškaraca su se zaustavile, dok kod žena one i dalje rastu. Žene su sada glavni cilj duhanske industrije jer među njima treba regrutovati nove korisnike koji će zamijeniti skoro polovinu sadašnjih pušača koji će umrijeti prije vremena zbog bolesti izazvanih pušenjem.

Posebno zabrinjavajući je porast broja pušača među djevojkama. Novi izvještaj SZO, Žene i zdravlje: današnje iskustvo, sutrašnji programi, pokazuje da reklamiranje duhanskih proizvoda sve više za cilj ima djevojke/djevojčice. Podaci iz 151 zemlje pokazuju da oko 7% adolescentkinja puši cigarete, dok je taj procenat kod muških adolescenata 12% U nekim zemljama je taj broj skoro izjednačen.

PASIVNO PUŠENJE – DJECA NAJVEĆE ŽRTVE!

Pušenje u Federaciji BiH

Kao i u drugim zemljama regiona, i u Federaciji BiH najčešći oblici ovisničkog ponašanja su pušenje, potrošnja alkohola, droga i psihotropnih substanci, čija se upotreba povezuje sa faktorima okoline (neusklađenost zakonskih mehanizama ograničenog dostupa i prodaje ovih sredstava, relativno niske prodajne cijene, posebno cigareta i alkoholnih pića, reklamiranje i promocija cigareta i alkoholnih pića uprkos zakonskim zabranama, te posebno odsustvo strateškog pristupa za trajno finansiranje kampanja prevencije faktora rizika i promocije zdravlja).

U Federaciji BiH, slično drugim zemljama u istočnom dijelu Evropskog regiona SZO, pušenje predstavlja jedan od vodećih javno zdravstvenih problema. U odnosu na prevalencu pušenja, rezultati skorije urađenih istraživanja u Federaciji BiH pokazuju da ima 37.6 % stalnih pušača u starosnoj grupi 18-65 godina, od čega 29.7% žena i 49.2 % muškaraca.

Osim toga, da je pušenje zajedno sa drugim ovisnostima među školskom djecom i mladima jedan od značajnih javno zdravstvenih problema u Federaciji BiH, može se vidjeti iz brojnih istraživanja, po kojima je evidentirano oko 14 % trenutnih pušača, od čega 11 % djevojčica i oko 17% dječaka.

ISTRAŽIVANJA U FBiH

Tokom 2008. urađeno je periodično ponavljanje istraživanja u pušačkim navikama kod školske djece i mladih u Federaciji BiH starosti 13-15 godina, pri čemu je evidentirano 14,3% trenutnih pušača, od toga 17,6% dječaka i 11,3% djevojčica. Njih 36,6% izjavljuje da su počeli sa pušenjem prije uzrasta od 10 godina.

Od faktora koji favoriziraju pušenje kao bolest ovisnosti, u ovoj populacionoj skupini značajno je naglasiti da 63,4% djece izjavljuje da cigarete kupuje u prodavnicama; 90% nikada niko nije pitao za godine, niti su odbijeni u kupovini zbog starosti; 85% djece izjavljuje da su izloženi pasivnom pušenju na javnim mjestima, a 65% djece potvrđuje da su bili izloženi reklamiranju cigareta u sredstvima medija, kao orijentire u intersektorijalnim mjerama prevencije pušenja kod školske djece i mladih u Federaciji BiH.

«ŠKOLE BEZ DUHANSKOG DIMA»

Istraživanja koja je proveo Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine pokazuje da skoro 15 posto učenika osnovnih škola u Federaciji Bosne i Hercegovine konzumira cigarete. Takođe, prelaskom iz osnovnih u srednje škole taj broj se znatno povećava, kada veliki broj djece započinje svoj pušački staž. Nažalost, stručnjaci upozoravaju, da većina osoba koje u tom uzrastu počinju pušiti ostaju doživotni ovisnici.

Zavod za javno zdravstvo FBiH i nevladina organizacija "Partnerstvo za javno zdravlje" su započeli realizaciju projekta "Škole bez duhanskog dima". U sklopu ovog projekta održane su u tri radionice u OŠ "Silvije Strahimir Kranjčević", OŠ "Kovačići" u Sarajevu i OŠ "Ef. Ramić" iz Semizovca kroz koju su se učenici educirali o štetnim posljedicama duhana. Tom prilikom promovirana je i publikacija "Vodič za škole bez duhanskog Dima". Edukacija u školama je sigurno najbolji način za prevenciju širenja ove vrste ovisnosti a škole moraju biti mjesta koja su potpuno zaštićena i oslobođena duhanskog dima.

Osim toga, iako je projekt namijenjen educiranju djece i nastavnici u pojedinim školama su izrazili spremnost da se i za njih uz pomoć Zavoda za javno zdravstvo FBiH organizira program odvikavanja od pušenja.

Pušenje u trudnoći

Pušenje u trudnoći je podjednako štetno i za majku i za dijete, bilo da se radi o aktivnom pušenju od strane majke ili izloženosti pasivnom pušenju trudnice od strane drugih pušača tokom trudnoće. Majke koje puše u trudnoći izložene su većem riziku od prijevremenog porođaja, spontanog pobačaja, i rađanja djece sa manjom tjelesnom masom i tjelesnom dužinom. Djeca majki koje su pušile u trudnoći pokazuju učestalije poremećaje razvoja disajnih puteva sa pojavom bronhitisa, upala pluća, ponavljanja astmatičnih napada kao i akutnih i hroničnih upala srednjeg uha. Također, sindrom iznenadne smrti dojenčadi je češće i kod djece koja su bila u okruženju zatrovanim duhanskim dimom.

Poznato je da neke hemikalije koje se prenose na bebu majčinom krvlju i mlijekom izazivaju rak.. Što je više cigareta popušeno u kući, to je dijete izloženo većem riziku. Djeca pušača također će i sama prije postati pušači nego li djeca nepušača

Pasivno pušenje kod djece povećava rizik za nastanak:

- ⌚ sindroma iznenadne smrti doječadi
- ⌚ akutne i hronične infekcije disajnih puteva (kašalj, iskašljavanje, otežano disanje)
- ⌚ smanjenja plućne funkcije
- ⌚ astma i ponavljanje napada akutne i hronične infekcije srednjeg uha.

**Djeca trudnica koje puše
rađaju se za 300 grama lakša
od prosjeka!**

TRUDNICE KOJI PRESTANU PUŠITI ODMAH NA POČETKU TRUDNOĆE MOGU ZNATNO SMANJITI RIZIK OD PRERANOG ROĐENJA BEBE I OD POSLJEDICA SLABOG RAZVOJA BEBE TIJEKOM TRUDNOĆE.

DUHAN – JAVNO-ZDRAVSTVENI PROBLEM

Duhan je vodeći faktor rizika za prijevremeni mortalitet u regionu Evrope koji uzrokuje oko 1,6 miliona smrtnih slučajeva. SZO je odlučna da smanji globalni teret bolesti i smrti koje izaziva duhan, štiteći tako i buduće generacije od uništavanja zdravlja, socijalnih, okolinskih i ekonomskih posljedica konzumiranja duhana i izlaganja duhanskom dimu.

Rezultati mnogih istraživanja provedenih u svijetu i kod nas mogu se rezimirati u nekoliko osnovnih činjenica:

- **Među bolesnicima s rakom na usnici pušača je 72%.**
 - Pušenje smanjuje oštrinu vida.
 - Pušenje vodi u impotenciju, jer 45% pušača nema djece.
 - Duhan negativno djeluje na crijeva. U početku je cigareta sredstvo za otvaranje, a kasnije prouzrokuje lijenost crijeva.**
 - Samo jedan od 200 bolesnika s rakom grkljana je nepušač.
 - Pušenje ide na ruku šećernoj bolesti i visokom krvnom tlaku.
 - Pušači se teže prilagođavaju hladnoći i češće prehladuju, jer nikotin steže krvne žile.
 - Koža pušača u 40. godini života slična je koži ljudi od 60 godina.
 - Mozak pušača ima manje mogućnosti, jer nikotin oštećuje njegove stanice i smanjuje prokrvljenost.

Iako se ovogodišnja kampanja fokusira na marketing duhanskih proizvoda usmjeren na žene, takođe, ona posvećuje punu pozornost i potrebi da se zaštite dječaci i odrasli muškarci od taktike koje primjenjuju duhanske kompanije. One se usmjeravaju na određene ciljne grupe i među njima regrutiraju svoje korisnike i buduće žrtve, a za svoje smrtonosne poruke koriste modu, film, sport itd. Kao što je rečeno u izvještaju SZO 2007. godine, pol, dob i kontrola pušenja za strategiju zdravstvene zaštite je veoma bitna: "Generičke mjere kontrole pušenja mogu da ne budu podjednako ili slično djelotvorne kod oba pola i dobna, odnosno starosna i polna perspektiva se mora uključiti. Zbog toga je važno da politike za kontrolu pušenja prihvate i vode računa o gender normama, specifičnostima, razlikama i mjerama kako bi se reducirala upotreba duhanskih proizvoda i poboljšalo zdravlje i muškaraca i žena u svijetu".

SZO je procijenila da je i muškarcima i ženama potrebna potpuna informacija o specifičnostima posljedica pušenja kao i gender-senzitivne informacije i zaštita od tkz. pasivnog pušenja i nevoljnoj izloženosti duhanskom dimu, te i u skladu s tim poduzela jednaka zaštita od reklamiranja i marketinga duhanskih proizvoda. U povodu ovogodišnjeg Svjetskog dana bez duhanskog dima SZO poziva vlade da posebno obrate pažnju na zaštitu žena od pokušaja duhanskih kompanija da ih uvuku u fatalnu zavisnost od nikotina koji sve više uzima danak među ženama kroz porast broja oboljelih i umrlih od srčanih udara, karcinoma i drugih smrtonosnih oboljenja.

IZDAJE :

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO
Titova 9, 71000 Sarajevo
Tel.: ++387 33 663 941, Fax: 220 548
E-mail: s.tajnica@zzjzfbih.ba

FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Vukovarska bb, 88000 Mostar
Tel.: ++387 36 324 687, 324 697
E-mail: mtajnica@zzjzfbih.ba